

Література:

1. Бальсевич В. К. Физическая культура для всех и каждого / В. К. Бальсевич. – М. : ФиС, 1998. – 130 с.
2. Барабанов А. Г. Высшее физкультурное образование. Проблемы и решения / А. Г. Барабанов. – М. : ФОН, 1995. – 252 с.
3. Бальсевич В. К. Фізична активність людини / В. К. Бальсевич, В. А. Закорожанов. – К. : Здоров'я, 1997. – 454 с.
4. Выдрин В. Н. Деятельность специалистов в сфере физической культуры / В. Н. Выдрин. – СПб., 1997. – 288 с.
5. Гостев Г. Р. Спорт для всех» и спорт высших достижений / Г. Р. Гостев // Материалы IV Международного научного конгресса «Олимпийский спорт и спорт для всех», 16-19 мая 2000. – С. 15-18.
6. Лотоненко А. В. Здоровый образ и спортивный стиль жизнедеятельности студенческой молодежи / А. В. Лотоненко, Б. Д. Щукин, Г. Р. Гостев. – Воронеж : ВГУ, 2000. – 200 с.
7. Олійник М. О. Правові основи організації та управління фізичною культурою, спортом і туризмом в Україні / М. О. Олійник, А. П. Скрипник. – ХДАФК, 2000. – 166 с.

ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ ЄДИНОГО РОЗУМІННЯ ВИЗНАЧЕНЬ УЧНЯМИ ЗНЗ В ПРОЦЕСІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Валерій Пейков

викладач кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки і фізичної культури
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Сучасний етап розвитку України є досить бурхливим, швидкоплинним і суперечливим. Події, що зараз відбуваються навколо нас є вагомими факторами, які не завжди однозначно сприймаються в суспільстві. Їх можна поділити на об'єктивні та суб'єктивні. Серед об'єктивних факторів найбільш відчутними є бойові дії на Сході країни, політична нестабільність і економічна криза. Суб'єктивні – це різне ставлення наших громадян до таких подій в Україні, достатньо широкий доступ до різних інформаційних ресурсів та відносна

можливість кожного вільно висловлювати альтернативну точку зору. Зазначені фактори не можна вважати суто негативними чи позитивними, до того ж вони тісно пов'язані між собою.

Саме в таких умовах зараз зростають наші діти. Це впливає на їх соціально-психологічний стан, формування особистих якостей, ставлення до базових людських цінностей. Тому виховний процес в загальноосвітніх навчальних закладах в контексті розв'язання проблем національно-патріотичного виховання серед дітей і молоді [1, с. 1] сьогодні має бути наполегливим, послідовним і в той же час достатньо виваженим. Спробуємо проаналізувати, як вище зазначені фактори впливають на учнів загальноосвітніх шкіл. Далі розберемо, яким чином діяти педагогам у випадках, коли виявляється, що судження чи настрої молодих людей не співпадають з бажаним з точки зору формування свідомості майбутнього громадянина – патріота своєї країни.

Інтенсивний розвиток інформаційних технологій дозволяють будь якому громадянину бути вільним у пошуку джерел інформації. У молодого покоління в цьому напрямку більше можливостей, але тут спостерігається й своєрідний підхід. Обмеженість пріоритетних тем в плані використання світової мережі Інтернет у переважної більшості підлітків стає нормою в досить юному віці. Характерною серед молоді є вибірковість інтересів, небажання читати друковані засоби масової інформації, дивитись новини і програми соціально-політичного змісту. Це є великою проблемою, тому, що значно звужує світогляд, знижує межу чутливості до важливих процесів та внутрішню готовність реагувати.

Події, що відбуваються у нас останній час, сприймаються суспільством досить важко. Труднощі не завжди, і не всіх мобілізують. Тому ставлення до їх чинників у великої кількості громадян є суто прагматичним і не завжди співвідноситься з державницькою позицією чи з ідеологічними установками. Що стосується дітей і підлітків, то вони в більшій мірі залежні від суб'єктивної думки свого найближчого оточення, переважно в особах батьків, і кола спілкування, наприклад, друзів. Таким чином процес виховного впливу педагогів на свідомість учнів в стінах навчального закладу постійно накладається на вже існуючі або первинно сформовані уявлення.

Національно-патріотичне виховання в загальноосвітніх навчальних закладах як правило реалізується в формі групових занять і заходів або колективної діяльності [2, с. 11]. Педагог не має можливості підлаштовуватись під кожну особистість та окремо зважати на її думки і погляди. Зрозуміло, що індивідуальне

спілкування з таких питань не зовсім доречно, тому, що воно буде виглядати як відверте нав'язування учню інших переконань. Тому треба зробити так, щоб дитина не відчувала персонального тиску на себе, була в оточенні своїх однолітків, але водночас усвідомлювала, що з запропонованих питань висновки робить сама.

Так чи інакше відповідна робота проводиться з учнями на протязі всього періоду їх навчання в школі. Достатньо вагомим фактором є вік. Очевидно, що від вікової категорії дітей, тобто від їх здатності адекватно сприймати інформацію залежить тематика і глибина питань, яких має торкатись педагог, та спосіб донесення предмету обговорення. Ще одна з ключових умов будь якого спілкування з підлітками, виконання практичних завдань або демонстрації фото та відеоматеріалів є обмеження, що не допускають травмування психіки чи неоднозначного, викривленого сприйняття реальності.

Досвід практичної роботи з дітьми і молоддю в цьому напрямку показує, що вихователю одразу складно зацікавити і об'єднати всіх єдиним баченням. Спостерігається багато розбіжностей у судженнях. Достатньо поширено небажання оприлюднювати свою позицію. Також можуть бути і інші крайнощі у вигляді наполегливих спроб довести особисті, доречі, не завжди правильні погляди. В таких випадках є ризик взагалі втратити контроль над ситуацією та не досягнути мети виховного заходу.

Наприклад, досить поширеною зараз серед молоді, особливо в нашому південно-східному регіоні, є думка: навіщо треба щось таке дуже велике, не достатньо сформоване і суперечливе, як Україна захищати із зброєю, ризикувати власним здоров'ям і життям? Висловлюється і така позиція, що проблеми трапляються, або бойові дії відбуваються дуже далеко, тому їм це байдуже. Певна кількість старшокласників наших шкіл, та навіть деякі студенти вищих навчальних закладів не розуміють сутність і не розрізняють понять «країна» і «держава». Розповсюдженим та дуже шкідливим є зараз міркування про наявність примусу іти на захист не країни, а саме перших посадових осіб, що наділені владними повноваженнями. Достатньо багато й таких, хто взагалі не бачить себе в майбутньому як учасника становленні і розвитку України. Такі речі не мають бути обійдені увагою вихователів. На це обов'язково треба реагувати, щоб не допустити у молоді зміцнення викривленого розуміння важливих для їх подальшого життя понять.

З чого бажано починати процес виховання? Досягнення ефективного впливу послідовної і спрямованої дії можливе лише, коли у аудиторії, з якої працює

педагог, є спільне, єдине для всіх розуміння базових визначень та принципів, що відповідають її віковій категорії. Тобто для того, щоб уникнути в ході подальшої виховної роботи з дітьми багатьох імовірних (некоректних, наївних, зайвих) питань і непорозумінь, треба почати з основ. Бажано знайти та окреслити для всіх такі первинні речі, які б не викликали заперечень ні у кого – своєрідну точку відліку або щось на кшталт загального знаменника. У більшості випадків, особливо, якщо це відбувається в режимі невимушеного спілкування, учні самі приходять до висновку і висловлюють думки, які дуже близькі до прийнятних істин та загальнолюдських цінностей.

Щоб учні змогли уявити себе сутність поняття «патріотизм», так би мовити, «на пальцях» не обов'язково торкатись високих категорій [3, с. 16]. Можна взяти для прикладу те, що дітям ближче і зрозуміліше. Достатньо буде запитати про їх родини. Частіше за все стосунки в середині сім'ї є міцними, де панує злагода і спільність поглядів. Навіть, якщо відповідь не буде висловлена всіма учнями, їх думки будуть схожими. Це цілком природно і не викликає заперечень. Далі від вихователя може бути питання про наявність відмінностей між різними родинами. В ході роздумів та обміну думок з'ясується, що розбіжностей достатньо багато – стиль життя, особливості спілкування, майновий стан, приналежність авторитетності, плани на майбутнє, сімейні традиції, інтереси і захоплення її членів. Якщо піти далі, то майже всі діти будуть згодні з природністю бажання кожної родини захистити ті устої, які в неї панують, від зовнішнього впливу та нав'язування сторонніми особами інших принципів існування.

Саме цей приклад – невеличка родинна спільнота є моделлю великої держави із своїм власним простором і майном – територією (для країни), членами сім'ї (громадянами), що самі приймають внутрішні правила, за якими вони живуть (конституцією), навіть якщо вони і не формалізовані у вигляді окремого письмового документу. Така наочність фактично дасть змогу дітям зрозуміти що таке «державний суверенітет», тобто, можливість самостійно визначати прийнятний і зручний порядок існування саме для себе і своїх рідних.

Доречним був би й розвиток цього напрямку, коли педагог пропонує вийти за межі умовної площини і торкнутись питань практичних, наприклад, безпеки родини і помешкання. Без особливих зусиль кожний учень згадає, що їх двір огорожений парканом для обмеження доступу непрошених гостей, можливо й собака десь лякає чужих. Якщо це квартира, то вона зачиняється на кілька замків, у деяких є ґрати на вікнах чи сигналізація від грабіжників, а хтось

відеоспостереження облаштував і навіть договір з охоронною фірмою уклав. Гарантовано – всі юні підопічні вихователя не будуть заперечувати, що справа відстоювання недоторканості осіб і майна родини є спільною. Кожний член сім'ї робить тут свій посильний внесок, і завжди налаштовує себе на фізичний захист власного простору. Далі аналогії з всією країною, необхідністю бути готовим дати відсіч можливим недружнім діям ззовні прийдуть на думку дітям майже без додаткових натяків.

Таким чином вихователь може достатньо показово пояснити мету і завдання таких категорій як «незалежність», «територіальна цілісність», «обов'язок стати на захист» що присутні не тільки в законодавстві України, але й в уявленні її громадян – справжніх патріотів. Єдине, що треба зробити саме на цьому первинному етапі формування визначень, дати зрозуміти дітям, що поняття «патріотизм» має кілька рівнів. Перший – на рівні родини був розкритий. Далі може бути окреслена сутність регіонального патріотизму. Це коли людина дбає і робить внесок в розвиток громади міста чи села, небайдужий до долі рідного краю або свого району і області. Патріотизм на рівні держави має свої особливості. Тут є історична і культурна основа, що прищеплюється з дитинства. Певні риси пояснюються ментальними і національними відмінностями від інших. Учня старшого віку вже має бути відоме поняття «нація» як політична спільнота громадян певної держави, яка об'єднана прагненням її зберегти і зміцнювати.

Процес національно-патріотичного виховання фактично не має якогось окресленого завершення. Навіть, якщо серед учнів навчального закладу воно успішне і досягає бажаних результатів, потрібен поступовий, послідовний вплив або допомога задля усвідомлення ними необхідності бути рішучими та наполегливими. Ключовим в цієї справі є намагання пояснити дітям і молоді, що найвищою формою прояву патріотизму є патріотична діяльність. Саме їх щоденна праця, практичний внесок, громадянська відповідальність забезпечать їм гідне майбутнє коли у їх власному домі, в своєму населеному пункті, в улюбленому регіоні та в цілому у власній країні жити було цікаво, комфортно і спокійно.

Література:

1. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 - 2020 роки. Затверджено Указом Президента України від 13.10.2015 р. № 580/2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580/2015>

2. Заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді. Додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641 – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://don.kievcity.gov.ua/files/2015/6/17/zahody.pdf>

3. Бех І. Д. Національна ідея в становленні громадянина – патріота України (програмно-виховний контекст) / І. Д. Бех, К. І. Чорна. – К. : Національна академія педагогічних наук України. Інститут проблем виховання, 2014. – 16 с.

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА КОНТРАКТОМ ВІТЧИЗНЯНОГО ПРИКОРДОННОГО ВІДОМСТВА: ДЕЯКІ ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

Ігор Перегняк

аспірант кафедри загальної педагогіки, дошкільної та початкової освіти
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

В умовах сьогодення особливої актуальності набуває правова підготовка саме молодшого персоналу Державної прикордонної служби України, це обумовлено низкою обставин. Зокрема, у зв'язку із реформуванням прикордонного відомства у правоохоронний орган спеціального призначення та переходом його на контрактну основу нагальною потребою стала належна правова підготовка даної категорії персоналу. До того ж, ураховуючи регіональну своєрідність Українського Подунав'я, пов'язана із транскордонними особливостями, кожен військовослужбовець повинен вміти складати процесуальні документи у разі адміністративного затримання та користуватись повноваженнями наданими йому державою під час виконання ним обов'язків з охорони кордону. Відтак, актуалізуються ті аспекти підготовки контрактника, що спрямовані на підтримання і вдосконалення не лише необхідного рівня його кваліфікації, а й набуття знань і навичок для виконання завдань у межах компетенції в частині провадження у справах про адміністративні правопорушення, протидію яким законодавством віднесено до компетенції Державної прикордонної служби України, тримання правопорушників, їх примусового повернення, видворення, реадмісії та роботи з шукачами захисту [1, с. 1].

Зазначимо, що усі необхідні знання військовослужбовець за контрактом